

Referat rådets 8. møde i perioden 2022-2026

Mandag den 7. oktober 2024, Museum Nordsjælland, Frederiksgade 9, 3400 Hillerød

Deltagere: Bo Simonsen, Carlo Medici, Charlotte Åsell Pedersen, Erik Helmer Pedersen, Henny Green, Katrine Dam Abildgren, Kim Høite, Kirsten Rolfsager, Louise Lind Roum, Marianne Christensen, Michael Gyldendal, Niels Hald, Julie Bouchet, Peter Plant, Sally Schlichting.

Afbud: Birgitte Benzon Bang, Michael Houmark-Nielsen, Frank Allan Rasmussen, Andreas Kelager, Lone Søderkvist Kristensen.

Eksterne deltagere fra sekretariatet: Mia Brædstrup-Holm

Tidspunkt	Min	Nr.	Dagsordenspunkt	Bilag	Pkt.	Ansvar
16.30	10	1	Godkendelse af referat	1	B	Erik
16.40	5	2	Godkendelse af dagsorden		B	Erik
16.45	15	3	Velkommen og introduktion til dagens vært		O	Julie
17.00	20	4	Pilotprojekt: Mere naturgræsning til fremme af biodiversiteten i Nordsjælland – status og erfaringer	2	I	Mia
17.20	20	5	Arbejdsprogram 2025	3	I	Mia
17.40	60	6	Udvikling af nationalparken 2026-2032		I	Mia
18.35	45	7	Nyt fra rådets medlemmer og sekretariatet		O	Alle
19.20	10	8	Godkendelse af referat		B	Erik
19.30			Sandwich og socialt samvær			Alle
20.00			Slut			

1. Godkendelse af referat jf. 7. rådsmøde

Referatet er vedlagt i bilag 1.

Referat godkendt.

2. Godkendelse af dagsorden

Godkendelse af dagsorden samt mindeord for rådsmedlem Klavs Nielsen, Hellebæk Kohaves Venner
Dagsorden godkendt. Formanden oplæste mindeord for Klavs Nielsen, der efterfølgende blev mindet i stilhed.

3. Velkommen og introduktion til dages vært

Præsentationsrunde i anledning af nye medlemmers indtræden i rådet; Carlo Medici (Alsønderup Lokalråd), Kim Høite (Hellebæk Kohaves Venner) samt Julie Bouchet (Museum Nordsjælland). Julie præsenterede som dagens vært lidt om sin egen baggrund med oplevelsesøkonomi som omdrejningspunkt og om Museum

Nordsjællands forskellige roller med arkæologi, udstillingssteder og som sitemanager for UNESCO Parforcejagtlandskabet i Nordsjælland.

4. Pilotprojekt: Mere naturgræsning til fremme af biodiversiteten i Nordsjælland – status og erfaringer

På rådets 7. møde den 27. maj 2024 blev det under orientering fra bestyrelsen besluttet, at pilotprojektet vedr. naturgræsning kommer på som selvstændigt punkt på næste rådsmøde.

Status

Nationalparken fik i 2023 udarbejdet en rapport om status og perspektiver for mere naturgræsning i Nordsjælland til fremme af biodiversitet. Rapporten bekræfter behovet for flere græssende dyr og afdækker barrierer herfor. Sekretariatet har på den baggrund arbejdet videre anbefalingerne og et oplæg til et pilotprojekt, som skal afprøve mulighederne for at styrke naturen med mere græsning på naturarealer. Projektet kræver ekstern finansiering.

Bestyrelsen har på møde 30. april 2024 godkendt, at sekretariatet – med økonomisk støtte fra nationalparkens kommuner - går videre med en ansøgning til 15. juni Fonden om et 3-årigt pilotprojekt med henblik på at styrke afgræsning af især mindre naturområder i Nordsjælland. Bestyrelsen har godkendt, at nationalparken afsætter i alt 300.000 kr. i medfinansiering til projektet i den 3-årige periode.

Bestyrelsen har bemærket, at der i projektet skal indgå hensynet til sammenhæng i nationalparken, overvejelser omkring helårsgræsning, reaktioner på græsningsprojekter, samt inddragelse af private lodsejere og at projektets relevans for nationalparken tydeliggøres. Projektet skal bidrage til at øge græsningskapaciteten.

Sekretariatet har til ansøgningsfristen 5. september 2024 afsendt ansøgning til 15. juni Fonden. Der forventes svar på ansøgningen inden for 4-5 måneder.

Sagsfremstilling

Mange mindre naturområder i Nordsjælland gror til eller er omfattet af uhensigtsmæssig forvaltning. Arter og naturtyper knyttet til lysåben natur er under pres. En forudsætning for at vende udviklingen for bedre biodiversitet er at få flere græssende dyr ud i områderne. Det vil samtidig gøre landskabet mere levende, og få det til at fremstå skarpere.

Nationalparkens rapport [Naturgræsning i Nordsjælland – status og perspektiver](#) peger på en række udfordringer for at øge mulighederne for mere naturgræsning: få og spredte besætninger, for små og for spredte naturarealer, transport, tilsyn mm. Rapporten peger samtidig på en stor velvilje hos private lodsejere i nationalparken til at lægge både arealer og dyr til naturpleje. Udfordringerne kalder på en systematisk koordination mellem ejere af husdyr og naturarealer, rådgivning om græsningstryk og tilskudsordninger mm.

Udfordringerne gælder i hele landet, og er oplagte at tage op i et projekt i større skala. Sekretariatet har derfor i samarbejde med Agrovi, som udarbejdede rapporten, udviklet en projektbeskrivelse af et 3-årigt pilotprojekt med fokus på at afdække potentialer i Nordsjælland med vægt på at facilitere og koordinere, lave opsøgende virksomhed, rådgive og informere. Projektet forudsætter, at der ansættes en projektleder. Håbet er, at aktiviteten kan forankres i Nordsjælland til en permanent funktion, der kan understøtte naturplejen i Nordsjælland.

Projektets resultater vil være, at der er opbygget en ordning, som koordinerer, fremmer og optimerer naturgræsning i Nordsjælland for at understøtte biodiversiteten. Ordningen skal bidrage til at omsætte lodsejeres ønsker om at bidrage aktivt til at imødegå biodiversitetskrisen. En sådan ordning kan understøtte grundlaget og tilgængeligheden for naturpleje som driftsgren for dyreholdere. Det er en kendt og mulig afledt virkning af brugen af dyrene til naturpleje at optimere kødproduktionen eller at udvikle produkter som "naturplejekød". Denne håndtering sker i andet regi, og er ikke fokus i dette projekt.

Sekretariatet har været i dialog med 15. juni Fonden, som har vist stor interesse, især hvis projektet udføres i tæt samarbejde med alle aktører (lodsejere, dyreholdere og myndigheder), og hvis projektet som forventet kan udbredes ud over Nordsjælland.

Sekretariatet har i den anledning talt med nationalparkens kommuner, som alle har udfordringerne med at finde dyr til naturpleje tæt inde på livet. Fredensborg, Gribskov, Halsnæs, Helsingør og Hillerød Kommuner har givet tilsagn om at ville støtte projektet med hver 100.000 kr.

Bilag

Ansøgning naturgræsning

Indstilling

At rådet drøfter og giver bemærkninger til projektet.

Referat

Rådet gav følgende bemærkninger:

- Der eksisterer allerede platforme og det har været prøvet tidligere at opbygge en database.
- Der er en præmis om, at dyrene skal komme fra området, det krav er ikke opnåeligt. Hvorfor stille det krav?
- Der udestår en diskussion om økologi/ikke-økologi i forhold til afgræsning af økologiske/ikke-økologiske dyr/marker
- Der bør være stor opmærksomhed og eksisterende gode råd på helårsgræsning i forhold til dyrehold og foder til rådigheder
- Der er anerkendelse for, at der bliver sat opmærksomhed på mere naturgræsning
- Der bør være mere opmærksomhed på andre dyr end køer fx får, heste, geder, grise
- Der bør skeles til erfaringerne på hegning fx erfaringerne med "no fence" fra Fanø
- Der bør tænkes i hensyn til færdsel i forhold til de lokale og dyr ved mere hegning
- Der savnes en klar strategi for hvilke områder, der er i spil og hvordan projektet styrker biodiversiteten.
- Der er måske potentialer i hyrdning ved de små arealer i samarbejde med træning af hyrdehunde, søg erfaringer fra de andre nationalparker.

5. Arbejdsprogram 2025

Status

Sekretariatet fremlagde til bestyrelsens møde 9. september 2024 oplæg til buget i balance 2025.

Bestyrelsen tiltrådte arbejdsprogrammet med bemærkninger om, at drift og vedligehold skal indtænkes, og at budgettet til Nationalparkplanen genbesøges til næste bestyrelsesmøde.

I udkastet til arbejdsprogrammet for 2025 er der lagt vægt på færre og større projekter (fra 78 projekter i 2024 til 24 projekter i 2025), det brede tværgående samarbejde og investeret tid i fondsegnete projekter til gavn for nationalparkens langsigtede udvikling, formidling og synlighed samt i udvidelse og udvikling af ny nationalparkplan.

Sagsfremstilling

Kort om nationalparkfondens virke. I Danmark er der etableret fem nationalparker. En nationalpark er et område, der har national eller international betydning på grund af de naturmæssige og landskabelige værdier i området. Nationalparken har efter nationalparkbekendtgørelsen 7 brede formål, der blandt andet omfatter hensyn til natur, landskab, geologi, kulturhistorie, forskning og formidling samt fremme af udvikling til gavn for lokalsamfund herunder erhvervslivet. For at realisere nationalparkplanen kan nationalparkfonden indgå frivillige aftaler om naturbevaring, naturpleje, drift, naturgenopretning, styrkelse af kulturhistoriske værdier og offentlighedens adgang.

Vi står i en brydningstid og nærmer os afslutningen på nationalparkens første planperiode 2020-2026. Kigger vi fremad er der mere end nogen sinde fokus på den grønne dagsorden med aftalen i grøn trepart, den nationale handlingsplan for biodiversitet og naturgenopretningsforordningen, der stiller krav til at sikre natur og biodiversitet i byerne, landbrugslandet, vandløb og i skovbruget. Med Nationalparkplanen 2020-2026 og bestyrelsens strategi for et forandret og forbedret samspil mellem natur og mennesker, er nationalparkens målsætninger klare. Vi har fokus på temaer, hvor nationalparken kan gå forrest i færre men betydningsfulde og synlige projekter, og på nationalparkens samarbejde, positive involvering og støtte i partnerskaber med frivillige, private lodsejere, virksomheder, fonde, institutioner, kommuner og styrelser. Gennem involvering, dannelse og handlekraft viser vi vejen til en fremtid med endnu mere og rigere natur samt menneskelig trivsel.

Oplægget til et budget i balance tager udgangspunkt i kendte politiske beslutninger om nedjustering af tilskud til nationalparken jf. forslag til finanslov 2025 samt skøn for overførsler jf. budgetopfølgning 2, 2024. Den forventede nedjustering af tilskud til nationalparken har betydet, at der i modsætning til tidligere år, i indeværende års arbejdsprogram ikke er medtaget nye naturprojekter på statens arealer, midler til enkeltstående private lodsejerprojekter, nye arkæologiske udgravninger samt hjemmesideprojekt.

Bestyrelsen har desuden tidligere besluttet at reservere 3,3 mio. kr. til Besøgscenter (2 mio. kr.), Esrum Å (0,5 mio. kr.), Gurre (0,5 mio. kr.) samt græsningsprojekt (0,3 mio. kr.) ved en realisering af budgetforslag for 2025, vil der forventet restere 3,2 mio. kr. af opsparingen ultimo 2025.

Indtægter

Forventet bevilling	7,3 mio. kr.
Forventet opsparing ultimo 2024	7,1 mio. kr.
Ekstern finansiering, Friluftsrådet	0,3 mio. kr.
Indtægter i alt	14,7 mio. kr.

Udgifter

Projektudvikling (løn og aktiviteter)	8,5 mio. kr.
Administration, kommunikation og vedligehold	2,4 mio. kr.
Kommunikation, formidling og foldere	0,6 mio. kr.
Udgifter i alt	11,5 mio. kr.

Reserveret til medfinansiering af fondsprojekter 3,2 mio. kr.

Sekretariatet ønsker at involvere nationalparkrådets medlemmer i udformningen og kvalificeringen af de enkelte projekter.

Bilag

Udkast til arbejdsprogram 2025

Indstilling

At rådet drøfter og giver bemærkninger til arbejdsprogram 2025, herunder rådets rolle i udformning og kvalificering af de enkelte projekter.

Referat

Rådet gav følgende bemærkninger:

- Husk det er en national-”lokal”-park – sørg for at sikre det folkelige opdrag
- Savner elementer i forhold til at bruge naturen, det er fraværende i arbejdsprogrammet
- Inviter gerne forskere ind til at tale om nationalparken fx forskningens døgn/Folkeuniversiteterne
- Bred invitationerne ud til at deltage i arbejdspunkterne fx kender vi én (Annemette), der vil kunne bidrage til Livet i Skoven
- Brug de gode erfaringer fra samlinger fra andre steder, og saml dem der har samme interesse fx inden for pkt. 2 om mere sammenhængende natur som en årlig samling med landbrugere
- Giv lov til at folk løber med egne idéer fx samlinger i nationalparkregi
- Behovet for styrket tilgængelighed er ikke gjort med projektet om naturfællesskaber, der har fokus på materialer
- Savner fokus på stisystemer, gående, cyklende og ridende – brug nogle flere ressourcer på det. Vi har fantastisk natur.
- Ren Arresø – som er en del af nationalparken, der er en række folkelige initiativer, nationalparken kan koble sig på.
- Livet i skoven – kunne man se på flere udstillingssteder i tilknytning til dette tema fx tidligere bunkere
- Nationalparken bør ikke fokusere på events, men på det som kollektivet kan benytte, når det passer dem
- Det kan være svært at finde rundt i de mange bestemmelser, ejerforhold, regler – kan nationalparken hjælpe med det fx et kursus eller henvisninger
- Formidling af Gurre Slotsruin – tænk nyt fx gennem digitale virkemidler og opstemning af vand på enge
- Den grønne mobilitet må gerne kunne indeholde opladning af andre køretøjer fx elektriske kørestole

6. Udvikling af nationalparken 2026-2032

Nationalparkbestyrelsen har bedt sekretariatet om at involvere rådet i udformningen af proces for udarbejdelse af en revideret nationalparkplan for 2026-2032. På bestyrelsesmødet i december vil bestyrelsen indarbejde rådets anbefalinger i den endelige planlægning.

Proces for punktet:

- Kort oplæg v/sekretariatschef Mia Brædstrup-Holm

Hvordan kan vi med en naturbaseret tilgang hente inspiration fra naturens processer, strukturer og økosystemer? Strukturen i en bikube kan fx lære os en del om effektiv brug af materialer, modulopbygget design og selvorganiserede samarbejder.

- Gruppeøvelse v/alle

Processen med at udvikle en nationalparkplan består af en række lovfastsatte faser (moduler):

- Redegørelse for udviklingen i nationalparken
- Evaluering af de opnåede resultater
- Hovedspørgsmål som planen ønsker at besvare
- Indkaldelse af ideer og forslag
- Offentlig debat
- Høring

Hvilke spørgsmål mangler vi svar på for at kunne udvikle nationalparken?

Hvilken tilgang har vi til planlægning af nye konkrete indsatser?

Hvem skal bidrage til arbejdet?

Vi dykker to og to ned i de enkelte moduler og kvalificerer, hvordan redegørelse, evaluering, spørgsmål, indkaldelse af ideer, debat og høring kan bidrage til udarbejdelse af en ny plan for nationalparkens udvikling.

- Indsamling af anbefalinger i plenum

Formulering af rådets anbefalinger til bestyrelsen i form af stikord, pointer, værdisætninger o.lign.

Referat

På grund af den fremskredne tidsplan nåede rådet ikke gruppeøvelsen, men gav mandat til at sekretariatschefen samlede op på mødets bemærkninger, formuleret som en række hovedspørgsmål, som udtrykker rådets ambitioner og anbefalinger til bestyrelsen for den kommende nationalparkplan. Punkterne blev læst op og godkendt på mødet. Det blev præciseret, at der vil komme flere anledninger til involvering af

rådet i udarbejdelsen af nationalparkplanen, ligesom der også er mulighed for at eftersende bemærkninger til rådets formandskab og sekretariatschefen fx ved afbud til dagens møde.

Nationalparkrådets hovedspørgsmål er mange:

- Hvilke natursyn er repræsenteret i nationalparken?
- Hvordan kommer vi godt videre sammen fra den første planperiode?
- Hvordan giver vi Nationalpark Kongernes Nordsjælland en synlig identitet i landskabet?
- Hvordan gør vi nationalparken relevant for de mange (lokalbefolkningen)?
- Hvordan får vi bedre langsigtet værdi i nationalparkens projekter ved koble os til hinandens ideer?
- Hvordan kan nationalparken danne skole for nye måder at være sammen på og skabe nye forbindelser gennem bedre møde- og samværsformer fx samlinger?
- Hvordan kan vi løbende lære af lokalbefolkningens mange erfaringer og ønsker til fremtiden?
- Hvordan sikrer vi et velfungerende fundament for fortsat færdsel og friluftsliv i fremtidens naturarealer for udøvende både til fods, cyklende og ridende?
- Hvordan skaber vi bedre forbindelser mellem natur, mennesker, steder og ressourcer?

7. Nyt fra bestyrelsen, sekretariatet og rådets medlemmer (bordet rundt)

- Orientering om første møder i Naturnationalpark Gribskov og Hellebæk Skov/Teglstrup Hegn
- Orientering om forslag til finanslov og forventet besparelse
- Orientering om nedsættelse af arbejdsgruppe for mere sammenhængende natur og nationalparkudvidelse
- Orientering om etablering af nationalparkens venneforening
- Orientering om fondsprojekter afsendt:
 - a) "Mere naturgræsning i Nordsjælland" (15. juni Fonden)
 - b) "Faciliteter til det stille friluftsliv" (Friluftsrådet)
 - c) "Sæt møderne fri" (Villum Fonden)

Datoer:

- Bliv partner med Nationalparken – ansøgningsfrist 20. oktober
- Nationalparkpuljen – sparringsmøde 5. november kl. 19-21
- Projektansøgninger afsendt og afventer svar:
- Kongernes Jagt – afholdt 29. september
- Fyraftensmøde for partnere – afholdt 17. september
- Naturens dag – afholdt 8. september

Bordet rundt:

- **Katrine:**
Spejderne lokalt har afholdt arrangementer ifm. nat i naturen i september, som var en anledning til at formidle naturen

- **Henny:**
I gang med stiprojekter i regi af søen i Dronningmølle, bl.a. en der forbinder søen med kysten. Savner flere skilte og promovering lokalt af nationalparken, så det kommer i alles bevidsthed. Synes der mangler lokalt engagement for nationalparken, men har brug for hjælp til at få ”store” skilte, f.eks. på toiletbygningen ved søen, som kan hjælpe/viser vej ud i nationalparken.
- **Niels:**
På vegne af Birgitte: Har arrangeret et træf i DN’s netværk for naturnationalparker, med mange interessante møder og foredrag gennem weekenden.
Folkeuniversiteterne har arrangeret foredrag om klosterhistorierne i Nordsjælland.
- **Sally:**
Afholdt en vellykket Kongernes Jagt, det er et ønskværdigt samarbejde set fra de frivilliges side. Der er udfordringer med området ressourcer til de mange mennesker både publikum og logistikken til at ”huse” de mange heste. Søborg Sø projektet håber jeg kommer med i nationalparken fremtiden, og der bruges meget tid på det.
- **Marianne:**
Forsamlingshuset Frendekilde, er privat og vil gerne stille deres lokaler til rådighed for at samle de lokale små landbrug til et netværksmøde, hvor de kan finde hinanden til at hjælpe med at løse de udfordringer der er når man er et lille landbrug – netværk mellem den som kan stille ydelser til rådighed og dem som har brug for det. Målet er få skabt nogle kontakter mellem mennesker som kan få gavn af at lære hinanden at kende. Marianne ønsker at få lov til at stable sådan et arrangement på benene i nationalparkregi.
- **Charlotte:**
Naturskolen i Fredensborg overvejer at ansøge Friluftsrådet og andre fonde om midler til at skabe et mødested for ferskvandsundervisning.
- **Kim Holte:**
Vi har mange arrangementer, bl.a. fugleture. Nattearrangement, lyslokning og er blevet klogere på at et ”fugletårn” er ikke bare et fugletårn men skal være et mødested i naturen som kan faciliterer mange forskellige oplevelser.
Turister bliver dårligt guidet (eller mangel på samme), vi skal ud over rampen med at få skiltningen ud i landskabet som er synligt.
- **Peter:**
Grøn Mobilitet Hubs bliver indviet på lørdag i Halsnæs og flere datoer til de andre steder. Vi bør arbejde for at binde nationalparken sammen med kysten og havet omkring nationalparken.
- **Michael G.:**
Helsingør Kommune har besluttet at flytte naturcenteret fra Nyruphus ned til Flynderupgaard. Det bliver spændende at få samlet de to ting.

Lige før sommer blev den nye gåtur indviet og den er blevet taget godt imod, og bliver anvendt meget. Vedligehold er stisystemer er dog en udfordring, især grundet budgetterne.

- **Bo:**
Der er fortsat mange arrangementer i foreningerne i DIF og DGI. Kampen om arealerne er fortsat en udfordring, da vi vil rigtig mange ting på de samme arealer. Tilladelser til at få lov til at afholde arrangementer er tidskrævende for de frivillige og gør at mange bruger mange timer på administration. Der er brug for forståelse for at det gør at de frivillige kan være svære at få til at deltage i nationalparkregi.
- **Carlo:**
Er optaget af hvad er det der trækker de uorganiserede ud til arrangementer, i naturen. Det lokale høstmarked, bragte ny-tilflyttere sammen med "de gamle lokale", så der kunne opstå nye relationer.
- **Julie:**
I parceførjagt-regi er der mange af de samme samarbejdsudfordringer og succeser som andre har beskrevet som der skal arbejde videre på og sikre større samarbejder med flere.
- **Louise:**
Fuldt optag på lagt de fleste uddannelser, takket være stor indsats fra studerende på SOME. Dertil afventer Skovskolen fortsat svar fra ministeriet på om Skovskolen kan få overdraget Natur- og kulturformidleruddannelsen af Københavns Professionshøjskole.

8. Godkendelse af referat

Referatet godkendes på mødet.

Referatet blev godkendt ved underskrifter.